

kender Christian IV - sådan helt personligt«. Krabbe ransager denne vor fornemmelse, som bygger dels på myten, dels på en række udsagn som bringer kongens handlinger ind på livet af os. Sammenfiltreringen af myte og virkelighed diskuteres - hvad er et "sandt billede" - hvad er det sande billede af Christian IV? Bogens sidste afsnit diskuterer mæcenatets natur. En del af fyrsterollen lå her, og hvad specielt musikken angår, så var den uomtvisteligt et led i det repræsentative apparat, som skulle tydeliggøre Christian IVs anseelse og bidrage til hans reputation. Og som om det ikke kunne være tilstrækkeligt, har vi alle - også Krabbe - kredset om den anden side af sagen: var Christian IV musikalsk engageret - sådan helt personligt. Elskede han musik rent bortset fra, hvad en højtstående person ifølge konventionen burde befatte sig med.

På foranledning af John Bergsagel blev et anonymt maleri på Musikhistorisk Museum fra o. 1616 fremdraget til fornyet undersøgelse. Det viser muligvis Christian IV som privatmand i en familiemæssig musikalsk situation. Krabbe lader dette billede konnotere den engagerede debat pro et kontra. Hans eget synspunkt er nok, at spørgsmålet ikke lader sig besvare, heller ikke på grundlag af den fornemme mand, der holder tværfløjten, som var den en herskerattribut. Ole Kongsted citerer i sit nyligt udkomne værk om Kronborg-motetterne "Reiseerinnerungen Heinrichs Reuss Posthumus aus der Zeit von 1593-1616" (udg. af Berthold Schmidt, Schleiz 1890). Her fortælles om den unge konge, at han i 1596 for sine fornemme gæster har ladet sig høre på zink, trompet, horn, gige og basun. Noget tyder på at Kong Christian havde svært ved at holde fingrene væk! Samtalen herom vil sikkert fortsætte.

Krabbes bog er et ræsonnerende arbejde med mange kloge betragtninger, som betyder, at han for læseren ikke blot belyser sit emne, men også musikhistoriens problemstillinger og de krav, der stilles til forskeren. Og heri ligger måske bogens største fortjeneste.

Mette Müller

Claudio Monteverdi: Il Quinto Libro de Madrigali. A Critical Edition by Karin Jacobsen and Jens Peter Jacobsen. Edition Egtved, 1985.

Udgivelsen har haft en lang og besværlig historie. Den blev planlagt som en del af en ny komplet Monteverdi-udgave, *Edizione Nazionale dell'Opera Omnia di Claudio Monteverdi*. Arbejdet startede i 1968 og kom så langt som til, at den italienske udgave forelå i første korrektur. Så brød projektet sammen i 1973, og materialet, inkl. trykpladerne, blev gemt - og glemt - i Italien. Ti år senere viste der sig mulighed for at få udgaven ud som en selvstændig publikation, og i 1986 udsendte Edition Egtved omsider det foreliggende bind med støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd og universiteterne i Aarhus og Aalborg.

Monteverdis femte madrigalbog fra 1605 har en central placering i musikhistorien. Den var Monteverdis første samling med obligat continuo - i de sidste seks madrigaler leverer continuostemmen fundament for de koncerterende solostemmer - og den indgik

i datidens diskussion om tilladeligheden af nye stilistiske virkemidler, i brydningen mellem *prima* og *seconda pratica* som Monteverdi selv fremstillede sagen. Den er ganske vist hverken den første samling *continuumadrigaler* eller den, der mest konsekvent formulerer den nye stil, men for eftertiden er den kommet til at stå som et signal på nybrudet. Samlingen rummer god musik, så der er vægtige grunde til at lade Malipieros udgave fra 1927 afløse af en mere pålidelig, hvor der også gøres en indsats for at klarlægge kildegrundlaget.

Det nydelige røde bind indeholder 19 madrigaler, i alt 100 partitursider i pænt, letlæseligt tryk, der synes at være så godt som fri for trykfejl (s. 13 t. 13 skal første tone i *Quinto* dog være *e'*; og s. 77 t. 4 burde der være angivet kryds for *c''* over *Canto*). Før begyndelsen på hver madrigal viser udgiverne de oprindelige nøgler; her kunne man også have markeret den oprindelige mensuration. Den er i stedet overtaget uændret i transcriptionerne. Denne fremgangsmåde er et levn fra den italienske udgave, som nok burde have været lavet om i næste ombæring. Det er ikke nogen stor ulykke i de 18 første madrigaler, som alle er i *tempus imperfectum*; nu ligner det ensartet fire fjerdedels takt – det kunne gøres mere nuanceret. I »*Questi vaghi concerti*« for ni stemmer er notationen til gengæld direkte misvisende. Her gengives *proportio tripla* med tre helnoter i takten; en tredelt takt bør naturligvis svare til en takt i *tempus imperfectum*.

Udgiverne har ikke ødslet med *musica ficta*. De strengt nødvendige ekstra fortegn over systemerne er der; men eftersom det drejer sig om musik, der er svært at blive klog på, kunne man have hjulpet brugerne med alternative løsninger, evt. med fortegn i parentes. I »*T'amo mia vita*« har tenoren i t. 14 et påfaldende *gis* mod *c* i bassen; alle kilder er enige om dette sted, derfor har det fået lov at blive stående. Her kunne udgiverne have antydnet en kromatisk ændring med et opløsningstegn over tenorens første *gis* og et kryds over det andet; ikke mindst i lyset af at alle kilderne er lige så enige om et *gis* i tenoren i t. 12, og det har man uden videre strøget. Udgaven savner også angivelser af stemmeomfang, lige som udgiverne heller ikke delagtiggør brugerne i forslag til, hvordan madrigalerne kan udføres, f.eks. med hensyn til realisering af *continuumstemmen* eller overvejelser over hvilke stemmetyper, der kunne være passende. Der er ingen grund til at udskyde disse vigtige elementer til en eventuel praktisk udgave; den bliver der alligevel aldrig råd til. Sammenfattende kan man sige om nodedelen, at den forekommer pålidelig og konsekvent inden for de valgte rammer, men den er næppe aldeles up-to-date med hensyn til service overfor brugeren.

Den kildekritiske del af udgaven virker omhyggelig og tilforladelig. Der er en række facsimilegengivelser og en fyldig introduktion; videre en grundig beskrivelse af kilderne – de ni trykte udgaver fra årene 1605 til 1620 –, en selvstændig edition af teksterne med oversættelser, revisionsberetning for musikken og for teksterne, og til sidst »*Addenda*«, en redegørelse for kilder og tekstplysninger, som udgiverne desværre først blev opmærksom på efter trykmaskinernes start.

Der er ikke bevaret noget manuskript til den femte madrigalbog, så Ricciardo Amadeos tryk, der udkom 1605 i Venezia, må betragtes som den oprindelige version. Samme forlægger udsendte imidlertid allerede året efter en revideret udgave, hvor der ud over rettelser af trykfejl også er foretaget mere væsentlige ændringer. Udgiverne betragter udgaven fra 1606 som Monteverdis endelige formulering af madrigalerne, og det er

denne version, der ligger til grund for nyudgaven. Ændringerne sammenfattes således: »... en nedtoning af steder, der i den første version kunne synes for aggressive. Den anden version virker mere velovervejnet, mens den første versions styrke er dens større frihed. Det er en oplagt tanke, at Monteverdi har foretaget disse ændringer under indtryk af den dengang løbende diskussion om *seconda pratica*.« (s. X). Man kan ikke være enig med udgiverne i vurderingen af alle ændringer, men det gælder mest småting (f.eks. ændringerne i *11, 60, C* og *12, 4-5, A* ser jeg snarere som nye trykfejl end som forbedringer af satsen), og ikke alle er ført lige konsekvent igennem (i *12, 55-56* lader udgiverne *Alto* blive liggende, mens alle senere udgaver forkorter tonen; begrundelsen herfor virker noget søgt). At bruge 1606-udgaven som hovedkilde virker som et klogt valg, og en gennemgang af revisionsberetningen afslører hurtigt, at de væsentligste forskelle mellem de to tidligste udgaver er gengivet i introduktionens nodeeksempler, sådan at de, der måtte foretrække 1605-udgavens 'større frihed', har let adgang til at bruge den.

Sidst i introduktionen omtales en samling fra 1607, hvor 11 af Monteverdis madrigaler er optrykt med latinsk tekst, Aquilino Coppini's *Musica tolta da i madrigali di...*; i en fodnote annonceres en udgivelse af denne samling. Jens Peter Jacobsen har netop fortalt mig, at den nærmer sig sin fuldendelse – den bliver det spændende at se.

Peter Woetmann Christoffersen

Gorm Busk, Friedrich Kuhlau. En biografi og en kritisk analyse af hans musik-dramatiske produktion. Engstrøm & Sødring. København 1986, 448 s.
Friedrich Kuhlau. Hans liv og værk. Engstrøm & Sødrings Musikbibliotek. København 1986. 88 s.

Da Gorm Busk i 1986 forelagde sin afhandling om Kuhlau og hans dramatiske arbejder for offentligheden, blev der kastet projektørlys på et sted i dansk musikhistorie, som hidtil kun havde været sparsomt belyst. Kun få originale bidrag til emnet var fremkommet siden Karl Graupners og Kai Aage Bruuns biografisk-analytiske arbejder fra 1930 hhv. 1932; det drejer sig i hovedsagen om L. J. Beimfohrs studie om klavermusikken fra 1971 og Dan Fogs tematiske katalog fra 1977. En fornyet forskningsindsats fra grunden var i høj grad på sin plads.

I. del.

I kapitel 1 forelægges for første gang en detaljeret og dokumenteret Kuhlau-biografi omfattende såvel hans ungdomsår i Tyskland indtil 1810 som hans 22 års virke i København. Fremstillingen er baseret på omfattende studier i Det kgl. Biblioteks og Rigsarkivets arkivalier foruden et vidt spektrum af trykte kilder fra tiden og den nærmeste